

Universitat de Girona

Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

Llicenciatura Economia

Curs 2001-2002

1er quadrimestre

assignatura optativa

6 crèdits

Departament de

Campus de Montilivi

17071 Girona

fax +34 972 41 80 32

enric.saguer@udg.es / gabriel.jover@udg.es

PROGRAMA d'HISTÒRIA ECOLÒGICA DE L'ECONOMIA

Professors: Enric Saguer i Gabriel Jover

Objectius:

Aquesta assignatura pretén oferir als estudiants una visió de les relacions entre els processos de canvi econòmic i el medi natural que han tingut lloc al llarg dels darrers segles, així com els instruments analítics necessaris perquè puguin comprendre aquestes transformacions.

Programa teòric:

1. Natura i recursos naturals en el pensament econòmic (s. XVIII-XX)

- L'herència de la teologia cristiana: "*Multipliqueu-vos i domineu la terra*".
- *L'economia de la natura* de Linné i les arrels de l'ecologia.
- Els economistes clàssics i el creixement dins una economia orgànica.
- Els recursos naturals en l'economia neoclàssica
- Antecedents i desenvolupament d'una economia ecològica

2. De l'agricultura d'autoreposició a l'agroindústria

- L'agricultura com a ecosistema. Els models agroecològics de l'Europa preindustrial: l'agricultura mediterrània i l'atlàntica.
- El creixement agrari a les societats preindustrials: factors limitants i respostes tecnològiques. La primera 'revolució verda': Anglaterra, 1600-1800
- L'apertura del cicle agrari: quimificació, mecanització, motorització i hibridació. Els canvis en els sistemes agraris durant el segle XX. Internacionalització de la producció agroalimentària i canvis en el sistema alimentari mundial. Els problemes ambientals de l'agricultura moderna.

3. Població, ecologia i desenvolupament econòmic.

- El creixement demogràfic. Ritmes i estratègies. Els grans cicles de poblament. Limitacions ambientals i creixement demogràfic
- L'expansió biològica d'Europa. Migracions internacionals i colonialisme biològic.
- La ruptura del sostre malthusià. La transició demogràfica

- De la urbanització d'Europa a l'explosió metropolitana. La ciutat com a ecosistema.

- Població, subdesenvolupament i desequilibris ecològics. La bomba P.

4. Energia i sistema social.

- El concepte de sistema energètic. Energia i desenvolupament econòmic.

- El model energètic de l'Europa preindustrial

- L'expansió del sistema energètic capitalista. Crisi del bosc i expansió del carbó mineral: la revolució industrial com a revolució energètica. Persistència de l'energia hidràulica. El desenvolupament de noves fonts i nous convertidors: el petroli i l'electricitat.

- La crisi energètica dels 70. La resposta nuclear.

5. Boscos, Comuns i conflictes socioambientals

- Estructura i característiques de l'explotació comunal a les societats preindustrials i tradicionals: l'ús integrat agro-silvo-pastoral, normativa comunitària i accés veïnal.

- Desamortitzacions i privatitzacions: la nova enginyeria forestal i l'explotació mercantil dels boscos

- La tragèdia dels comuns: l'error de l'accés obert.

- Crisi ecològica i revalorització de la propietat comunal: accés restringit, regulació institucional i cooperació.

Programa de pràctiques:

Les sessions de pràctiques pretenen millorar la comprensió de les lectures bàsiques i introduir l'estudiant en el coneixement i utilització dels indicadors bàsics de la història i l'economia ambientals. Les pràctiques consistiran en contestar per escrit a una sèrie de qüestions sobre els materials i lectures de cada lliçó. Els estudiants hauran de presentar i discutir les seves opinions o arguments a la classe.

Desenvolupament del programa al llarg del curs:

Sistema d'avaluació:

L'avaluació consistirà en un examen el mes de febrer, en el que es podran combinar preguntes tipus test, anàlisi de quadres, gràfics i textos, i qüestions a desenvolupar de manera raonada sobre les lectures i explicacions de classe.

Bibliografia bàsica:

Introductòria:

GONZÁLEZ DE MOLINA, Manuel (1993) *Historia y medio ambiente*, Madrid, Eudema

Worster, D. (1988) *The Ends of the Earth. Perspectives on Modern Environmental History*, Cambridge, Cambridge University Press

TEMA 1:

MARTÍNEZ ALIER, J. i SCHLÜPMANN, K. (1991) *La ecología y la economía*, Mèxic, Fondo de Cultura

Económica

Naredo, J.M. (1996²) *La economía en evolución. Historia y perspectivas de las categorías básicas del pensamiento económico*, Madrid, Siglo XXI

TEMA 2:

CAMPOS, P. i NAREDO, J.M.. (1980) "La energía en los sistemas agrarios", *Agricultura y Sociedad*, 15

GOODMAN, D. i REDCLIFT, M. (1991) *Refashioning nature. Food, ecology and culture*, London, Routledge

TEMA 3:

LIVI BACCI, M. (1990) *Historia mínima de la población mundial*, Barcelona, Ariel

TEMA 4:

Debeir, J-C.; Déleage, J-P.; Hémerly, D. (1986) *Les servitudes de la puissance. Une histoire de l'énergie*, Paris, Flammarion

Wrigley, E.A. (1993) *Cambio, continuidad y azar. Carácter de la Revolución industrial inglesa*, Barcelona, Crítica

TEMA 5:

AGUILERA KINK, F. (1991) "¿La tragedia de la propiedad común o la tragedia de la malinterpretación en economía" a *Agricultura y Sociedad*, nº 61., pp. 157-181

BERKES, F. (1989) *Common property resources. Ecology and community-based sustainable development*, Londres, Belhaven Press.

Bibliografía complementaria:

General

BRIMBLECOMBE & PFISTER (eds) (1990) *The silent countdown. Essays in European Environmental History*, Berlin, Springer-Verlag

CARACCIOLO, A. (1988) *L'ambiente come storia*, Bologna, Il Mulino

CIPOLLA, C. M. (dir) (1979-1980) *Historia económica de Europa*, 6 vols, Barcelona, Ariel

FONTANA, Josep (1992) "Història, espai i recursos naturals : de la geografia humana a l'ecohistòria", *La història després de la fi de la història*, Vic, Eumo

González de Molina, M. i Martínez Alier, J. (eds) (1993) *Historia y ecología. Ayer*, nº 11, Madrid, Marcial Pons

Mumford, L. (1982) *Técnica y civilización*, Madrid, Alianza

Naredo, J.M. i Parra, F. (comps.) (1993) *Hacia una ciencia de los recursos naturales*, Madrid, Siglo XXI

Passet, R. (1996) *Principios de bioeconomía*, Madrid, Visor / Fundación Argentaria

PEARCE, d.w. i turner, r.k. (1995) *Economía de los recursos naturales y del medio ambiente*, Madrid, Celeste ediciones

POLANYI, K. (1989) *La gran transformación. Crítica del liberalismo económico*, Madrid, Ediciones La Piqueta

Thomas, W.L. (comp.) (1970) *Man's Role in Changing the Face of the Earth*, Chicago, University of Chicago Press

Tema 1.

AGUILERA, F. i ALCÁNTARA, V. (comp) (1994) *De la economía ambiental a la economía ecológica*, Barcelona, Icària / Fuhem

DELÉAGE, J.P. (1993) *Historia de la ecología. Una ciencia del hombre y la naturaleza*, Barcelona, Icaria

Georgescu-Roegen, N. (1996) *La ley de la Entropía y el proceso económico*, Madrid, Visor / Fundación Argentaria

Martínez Alier, J. (ed) (1995) *Los principios de la Economía Ecológica. Textos de P. Geddes, S.A. Podolinsky y F. Soddy*, Madrid, Visor / Fundación Argentaria

White, L. (1967) "The Historical Roots of Our Ecological Crisis", *Science*, nº 3767.

WORSTER, D. (1984), *Nature's Economy*, Cambridge U.P

Worster, D. (1993) *The Wealth of Nature: Environmental History and the Ecological Imagination*, Nueva York, Oxford University Press

Tema 2.

GRIGG, D. (1992) *The transformation of agriculture in the West*, Blackwell

MAZOYER, M. i ROUDART, L. (1998) *Histoire des agricultures du monde. Du Néolithique à la crise contemporaine*, Paris, Seuil

PIMENTEL D. i PIMENTEL, M. (1979) *Food, energy and society*, London, Edward Arnold Publishers

SPEDDING, C.R.W. (1979) *Ecología de los sistemas agrícolas*

VILADOMIU, L. (1985) *La inserción de España en el complejo soja mundial*, Madrid, Instituto de Estudios Agrarios, Pesqueros y Alimentarios

Thirsk, J. (1997) *Alternative agriculture. A history*, Oxford University Press

Tema 3.

BOSERUP, E. (1967) *Las condiciones del desarrollo en la agricultura*, Madrid, Tecnos

BOSERUP, E. (1984) *Población y cambio tecnológico. Estudio de las tendencias a largo plazo*, Barcelona, Crítica

CROSBY, A.W. (1989) *Imperialismo ecológico*, Barcelona, Crítica

Grove, R.H. (1995) *Green Imperialism: Colonial Expansion, Tropical Island Edens and the Origins of Environmentalism, 1600-1860*, Nueva York, Cambridge University Press

LIVI BACCI, M. (1987) *Popolazione e alimentazione. Saggio sulla storia demografica europea*, Bologna, Il Mulino

Meadows, D. H. i altres (1988) *Los límites del crecimiento*, México, Fondo de Cultura Económica.

VRIES, J. de (1987) *La urbanización de Europa, 1500-1800*, Barcelona, Crítica

Tema 4.

BRIMBLECOMBE, P. (1987) *The big smoke. History of Air pollution since medieval times*, London, Methuen

SIEFERLE, R.P. (1990) "The energy system. A basic concept of environmental history", dins BRIMBLECOMBE & PFISTER (eds) *The silent countdown. Essays in European Environmental History*, Berlin, Springer-Verlag

WHITE, L. (1990) "La exploración medieval de la energía y los dispositivos mecánicos", dins *Tecnología medieval y cambio social*, Barcelona, Paidós

Tema 5.

AGUILERA KINK, F. (1987) " Los recursos naturales de propiedad común: una introducción" a *Hacienda Pública*, nº 107, pp.121-127

BALBOA LÓPEZ, X. (1999) " La història de los montes públicos españoles (1812-1936): Un balance y algunas propuestas" *Historia Agraria*, nº 18, pp. 95-128

CASALS COSTA, V. (1988) "Defensa y ordenación del bosque en España. Ciencia, naturaleza y sociedad en la obra de los ingenieros de montes durante el s. XIX", *Geocrítica*, nº 73, pp. 5-56.

DEAN, WARREN (1980) *Brazil and the Struggle for the Rubber: A Study in Environmental history*, Cambridge University Press, Cambridge.

GADGIL, M. Y GUHA, R. (1993) *This fissured land. An ecological history of India*, University of California, Los Angeles.

GEHR (1999) "Diversidad dentro de un orden. Privatización, producción forestal y represión en los montes públicos españoles, 1859-1926", *Historia Agraria*, nº 18, pp. 129-179

GÓMEZ MENDOZA, J. (1992) *Ciencia y política de los montes españoles, 1848-1936*, Madrid, Icona,

GUHA, R. (2000) *The Unquiet Woods. Ecological Change and Peasant Resistance in Himalaya*, University of California Press, Berkeley.